

ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА

ІЛЬЧЕНКО О.Г.

КАБІНЕТ ПРИРОДОЗНАВСТВА В СТАРШІЙ ШКОЛІ

У Положенні про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів указано на доцільність комбінованих кабінетів, у яких поєднано предмети, що належать до однієї галузі. Проте кабінет природознавства серед вказаних у Положенні відсутній. Розробка методичних основ організації такого кабінету є актуальною в час переходу навчального процесу до профільної школи.

Кабінетом, у тому числі і кабінетом природознавства, вважається класна кімната закладу зі створеним навчальним середовищем, оснащеним сучасними засобами навчання та шкільним обладнанням. Основна мета створення кабінетів полягає в забезпеченні оптимальних умов для організації навчально-виховного процесу та реалізації завдань відповідно до Державного стандарту базової і повної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. № 24 [1].

Завданням функціонування навчальних кабінетів має бути створення передумов для засвоєння цілісного змісту освітніх галузей, а також для: організації індивідуального та диференційованого навчання; реалізації практично-дієвої і творчої складових змісту навчання; забезпечення в старшій школі профільного і поглибленого навчання; організації роботи гуртків та факультативів; проведення засідань шкільних методичних об'єднань; індивідуальної підготовки вчителя до занять та підвищення його науково-методичного рівня.

Організація навчальних кабінетів передбачає: визначення предметної специфіки; розміщення кабінетів; оснащення засобами навчання та шкільним обладнанням за єдиними вимогами до упорядкування та вдосконалення організаційно-педагогічних умов функціонування цих кабінетів.

У закладах можуть створюватись такі типи навчальних кабінетів: кабінети з окремих предметів; комбіновані кабінети з декількох споріднених предметів – класна кімната з набором навчально-методичної інформації та матеріально-технічного забезпечення для декількох предметів.

Забезпечення школи окремими кабінетами для вивчення фізики, хімії, біології, фізичної географії вимагає значних матеріальних витрат. Водночас усі кабінети природничих предметів потребують загального устаткування, технічних засобів навчання, що мають значну вартість, їхня установка й обслуговування в кабінетах вимагає значних площ і кваліфікованих спеціалістів.

Гальмує оснащення названих кабінетів не тільки брак коштів, а й розосередження технічних засобів у навчальному закладі, недостатня обізна-

ність учителів з їх роботою, недостатня наявність спеціальних навчальних матеріалів з предметів (відео-, діа-, кінофільмів, звукозаписів, комп'ютерних навчальних програм), недостатня поінформованість учителів про наявність уже розроблених матеріалів з предметів і недостатня активність учителів у створенні власних таких матеріалів. Майже всі перелічені проблеми певною мірою вирішує кабінет природознавства, який в основному може виконувати (особливо в малокомплектній школі) функції всіх кабінетів природничих дисциплін.

Мета статті – розкрити переваги кабінету природознавства для старшої школи.

Згідно з розробленою нами концепцією [3], кабінет природознавства, як і інші кабінети, має загальне устаткування, до складу якого входять і технічні засоби навчання. Вони будуть зосереджені в одному кабінеті, що полегшить їх обслуговування та зменшить площу, що відводилася б під них при обладнанні кількох кабінетів (фізики, хімії, біології, фізичної географії).

Кабінет природознавства в загальноосвітній школі дає змогу зробити економічно доступним використання ТЗН під час вивчення всіх компонентів освітньої галузі “Природознавство”, економічно вигідним утримання лаборанта-техніка, оскільки буде обслуговуватися один кабінет, а не кілька.

У розробленому лабораторією інтеграції змісту освіти проекті кабінету природознавства враховується як засвоєння учнями знань з компонентів освітньої галузі “Природознавство”, так і цілісність та фундаментальність знань про природу [2]. Цей кабінет забезпечує також навчальний процес із природознавства у 5–6-х класах.

Кабінет природознавства в профільній школі дає змогу вирішувати педагогічну проблему галузевого підходу до формування знань учнів, особливо профільної школи; економічну проблему обладнання школи сучасними засобами навчання, особливо малокомплектної; національну проблему формування в учнів життєствердного образу природи, образу світу.

Аналіз результатів планування обладнання кабінету природознавства показав, що такий кабінет коштуватиме значно дешевше, ніж чотири кабінети – фізики, хімії, біології, географії. Водночас його обладнання забезпечує виконання стандарту освітньої галузі “Природознавство”. Кабінет природознавства особливо доцільний в однокласних загальноосвітніх школах, професійно-технічних училищах та коледжах, у яких учні навчаються після закінчення основної школи. Комплектація кабінету природознавства обладнанням здійснюється відповідно до типових переліків навчально-наочних посібників, технічних засобів навчання та обладнання загального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів. Шкільні меблі та їх розміщення в кабінеті мають відповідати санітарно-гігієнічним правилам та нормам (п. 8.2 ДСанПіН 5.5.2.008-01) і здійснюватися відповідно до вимог ДБН В.2.2-3-97 “Будинки та споруди навчальних закладів”.

У кабінеті природознавства основної та старшої школи встановлюються шкільні меблі: спеціальні двомісні лабораторні столи, прикріплені до підлоги (трьох розмірів за 4, 5, 6-ростовими групами). У кабінеті слід

передбачити наявність меблів двох-трьох розмірів з перевагою одного з них або трансформативні столи зі зміною висоти згідно з антропометричними даними школярів. Робоче місце вчителя природознавства монтується на підвищенні, обладнується демонстраційним столом. Тумби стола оснащують спеціальними пристроями (шухлядами) для зберігання інструментів, хімічного посуду, мікропрепаратів і приладів, що використовуються для проведення дослідів. До демонстраційної частини стола (висотою 90 см) підводять електричний струм, воду й каналізацію. Робочі площі столів повинні бути покриті спеціальними матеріалами, стійкими до механічних та термічних пошкоджень, хімічних реактивів. У кабінеті робоче місце вчителя доцільно обладнати витяжною шафою з вільним доступом до неї, додатковим місцевим освітленням, підведенням гарячої та холодної проточної води відповідно до вимог ДСанПін 5.5.2.008-01.

Кабінет природознавства забезпечується системою електрообладнання із загальних стаціонарних та спеціалізованих взаємозв'язаних електричних пристроїв і джерел, які вмикаються до мережі змінного трифазного струму (з фазною напругою 127 В або 220 В) та однофазного (від 5 В до 250 В), постійного струму з напругою від 0 до 100 В. У лаборантській встановлюється центральний щиток, від якого подається однофазний і трифазний струм на розподільний щиток, з випрямлячем і регулятором напруги (розміщеним поряд з класною дошкою). До учнівських столів у кабінеті природознавства підводиться постійний електричний струм (до 42 В). У кабінеті природознавства розміщується класна (аудиторна) дошка різних видів: на одну, три або п'ять робочих площ у розгорнутому або складеному вигляді. Одна з робочих площ може мати магнітну основу з кріпленнями для демонстрації навчально-наочних посібників (таблиць, карт, моделей-аплікацій тощо). Робочі площі на звороті дошки можуть бути покриті білим кольором для нанесення написів за допомогою спеціальних фломастерів.

Лабораторні приміщення обладнуються: витяжною шафою, секційними шафами для збереження приладів та лабораторного посуду, металевими шафами або сейфами для збереження хімічних реактивів, рукомийником, столом для підготовки дослідів, приладів і навчально-наочних посібників для занять, однотумбовим столом для роботи вчителя й лаборанта, столом з пристроями для зберігання матеріалів та інструментів для ремонту приладів, пристроями для миття й сушіння посуду та дистилятором, які монтуються на стіні.

Навчально-методичне забезпечення кабінетів складається з навчальних програм, підручників, навчальних та методичних посібників (не менше ніж один примірник кожної назви) з предмета [4], типовими переліками навчально-наочних посібників та обладнання загального призначення, зразків навчально-наочних посібників, навчального обладнання в кількості відповідно до вимог зазначених переліків. Система таблиць для кабінету природознавства розроблена науковими співробітниками лабораторії інтеграції змісту освіти Інституту педагогіки АПН України. Таблиці частково опубліковані [2].

Роботою кабінету керує завідувач, якого призначає директор з-поміж досвідчених учителів природознавства наказом по загальноосвітньому навчальному закладу. До обов'язків завідувача кабінету входить: складання перспективного плану оснащення кабінету; забезпечення умов для проведення уроків; сприяння оновленню та вдосконаленню матеріальної бази кабінету; систематизація й каталогізація матеріальних об'єктів; забезпечення дотримання в кабінеті правил електричної та пожежної безпеки, чистоти, порядку тощо; систематичне ведення інвентарної книги із занесенням до неї відповідних змін про нові надходження, витрати та списання матеріальних цінностей; керування і контроль за роботою лаборанта, надання йому практичної допомоги та сприяння підвищенню рівня його кваліфікації.

Висновки. Кабінет природознавства особливо необхідний у малокомплектних сільських школах. Тому існує потреба в розробленні устаткування кабінету природознавства.

Література

1. Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів : Наказ МОН України від 20.07.2004 р. № 601.
2. Ільченко О.Г. Засоби навчання в курсі природознавства профільної школи / О.Г. Ільченко // Імідж сучасного педагога. – 2008. – № 5–6 (84–85).
3. Ільченко О.Г. Кабінет природознавства як умова забезпечення засобами навчання природничих дисциплін / О.Г. Ільченко // Імідж сучасного педагога. – 2009. – № 4 (93).
4. Гуз К.Ж. Теоретичні та методичні основи формування в учнів цілісності знань про природу / К.Ж. Гуз. – Полтава : Довкілля-К, 2004. – 472 с.

КОКОРИНА Л.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДТРИМКИ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ ІСПАНІЇ НА ЗАКОНОДАВЧОМУ РІВНІ

Проблема педагогічної підтримки обдарованих дітей є досить актуальною, оскільки саме обдарована молодь у майбутньому формує імідж країни на міжнародній арені, відкриваючи свої досягнення світовій спільноті. Тому постає необхідність виявлення та підтримки обдарованості на початковому етапі, щоб мати змогу розвивати та вдосконалювати здібності дітей задля отримання максимально успішного результату.

Україна як молода держава зацікавлена у формуванні позитивного ставлення до українського народу, тому зараз велику увагу приділяють проблемам виявлення та підтримки обдарованих дітей. Зокрема, діє Програма Президента України з підтримки обдарованої молоді, запроваджено стипендії Президента України переможцям міжнародних олімпіад, всеукраїнських олімпіад, Всеукраїнського конкурсу наукових робіт учнів – членів Малої академії наук України, стипендія Кабінету Міністрів України переможцям олімпіад з української мови та літератури, для студентів та аспірантів вищих навчальних закладів запроваджено ряд іменних стипендій Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. № 635-р було створено Інститут обдарованої дитини Академії педаго-